

KLÁRA TRSKOVÁ / 26. 11. 2020

Chatařství a tramping ve filmu

Pásma rodinných filmů

1. 7. 2020

Kino Ponrepo, Praha

kurátorka: Klára Trsková

Pásma *Chatařství a tramping ve filmu* vzniklo v období jarního lockdownu, při kterém nebylo možné vyjíždět za hranice. Omezené způsoby trávení volného času se tak začaly znovu podobat tomu, jak trávili dovolenou obyvatelé českých měst před rokem 1989. Chataření, chalupaření a tramping byly často v období normalizace jedinou možností, jak uniknout městskému stereotypu.

Po roce 1968, v období nazývaném novou dobou temna, se ve všeobecné depresi lidé s ještě větší intenzitou vracejí k chatám, které představují únik z bezvýchodné situace ve společnosti a dovolují částečně zapomenout na uzavřené hranice znemožňující cestování. Téměř naprosto se ztrácí možnost seberealizace v zaměstnání, které je povinné, žije se pro chaty, pro páteční úniky na ně. Režim chatařství zároveň toleruje: kdo zahradničí, nerebeluje. [1]

Do pásma byly vybrány úryvky ze snímků pěti autorů, kteří své rodinné filmy přinesli natočené na formáty 8mm a Super8 za účelem digitalizace v Národním filmovém archivu. Projekce v kině Ponrepo se zúčastnila paní Jarmila Lencová, jejíž manžel v sedmdesátých a osmdesátých letech pořizoval unikátní dokumentaci výročních ohňů trampské osady Sun's Iljana. Do fenoménu českého chatařství uvedla diváky Veronika Zapletalová – autorka publikace *Chatařství: architektura lidských snů a možností*. Díky tomu, že se dlouhodobě věnuje sledování a fotografování českých chat, chatek a jejich bezprostředního okolí, mohla nastínit historii a vývoj fenoménu tzv. druhého

bydlení: „Chata je většinou jednoduchá, malá stavba, v přírodě nebo mimo město, kterou si její vlastník vlastnoručně vystavěl a která často využívá recyklované nebo různě levně dostupné materiály.“

Rozsah výstavby „druhého bydlení“ byl podobně jako velká obliba trampingu osobitou československou záležitostí. Tramping vznikl již po první světové válce, po rozpadu Rakouska-Uherska totiž došlo k postupnému odbourávání zákonů zakazujících volný vstup do lesa, hnutí ani nemělo srovnatelnou paralelu v jiných státech.[2] Trampy i chataře spojovala touha po pobytu v přírodě, ale trampové upřednostňovali raději volné táboření pod stanem či pod širákem. Našli se ale i tací, kteří se věnovali obojímu: „Prvním šerifem [tramské osady Sun's Iljana] byl zmíněný Špaček, pak krátce kamarád Stanley a po něm převzal osadu Sam. (Šerifova přezdívka „Špaček“ vznikla z toho, že měl chatu, čili budku.)“ [3]

V eseji *Chatařství jako fenomén, mentalita a osud* zmiňuje Václav Cílek své vzpomínky na zvukovou krajinu chatových kolonií:

Pomyslíme-li na chatovou kolonii, vybaví se specifická zvuková kulisa: táhlé vytí všudypřítomné cirkulárky, volání a smích dětí, sekačka na trávu, několik smíšených zvuků různých rádií, někdo zkouší motorku a do toho šumí stromy a zpívají ptáci. Sekačky a cirkulárky začínají brzy ráno, dokud ještě není horko. Večer si lidé neuvědomí, jak daleko se nese zvuk, a tak někde řve televize. Na vzdáleném okraji osady propuká mejdan, který je slyšet kilometr daleko. A pak je konečně klid. [4]

Z těchto poznámek k „soundscapu“ chatových oblastí vycházela při kompozici hudebního doprovodu také Alexandra Cihanská Machová. Nahrávky chatařských zvuků pořízených v okolí řeky Lužnice propojila s útržky country hitů a současnými přístupy k hudbě.

Poznámky:

[1] Veronika Zapletalová, *Chatařství: architektura lidských snů a možností*. Brno: ERA 2007, s. 131.

[2] Jan Krško, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv 2008, s. 12.

[3] T.O. ILJANA SUN'S Praha 1967. Online

<https://sites.google.com/site/nastrampvto/abc/i/topilianasunspraha1967>, [cit. 24. 11. 2020].

[4] Václav Cílek, Chatařství jako fenomén, mentalita a osud. In: Veronika Zapletalová, *Chatařství: architektura lidských snů a možností*. Brno: ERA 2007, s. 396.